

PRZYSADZAĆ (33) *vb impf*

W inf -sa- (5) *Mącz*, *SarnStat*, *PowodPr*, *SkarKazSej* (2), -sã- (1) *BielKron*; *w pozostałych formach* -sã- (16), -sa- (8); -sã- *MurzNT*, *KromRozm III*, *GliczKsiąż*, *KrowObr* (4), *OrzRozm*, *BudNT*, *Oczko*, *BielRozm*, *GostGosp*; -sa- *KromRozm II*, *BielSat*, *BudBib*, *NiemObr*; -sã- : -sa- *Mącz* (4:4); *drugie a jasne*.

inf przysadzać (7). ◇ *praes 1 sg* przysádzam (7). ◇ *2 sg* przysádzasz (2). ◇ *3 sg* przysádzą (3). ◇ *3 pl* przysádzają (6). ◇ *praet 1 sg m* -m przysádział (1). ◇ [*imp 2 sg* przysádzaj.] ◇ *con 3 sg f* by przysádziała (1). ◇ *3 pl m pers* by przysádzali (1). ◇ *impers* przysádzą się (1). ◇ *part praes act* przysádzając (4).

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVII w. s.v. przysadzić*.

1. *Dodawać, dokładać; addere, adicere, adiungere, subicere, subiungere, superaddere, superdare Cn [w tym: kogo, co (8)] (9)* : *Intercalaris mensis*, *Mieściąc* w którym yeden dzień przifadzają ku spełnieniu czółemu biegu rocznemu/ yákołzto bywa káždego roku przelępnego *Mącz* 31c.

przysadzać do kogo (2): *Kiedyby* w łamego *Krytuła* wierzyli/ *tedyby* do niego nic nieprzyfadzali. *KrowObr Ssv*, 208v; [TRzy rzeczy niełpodobaią łie niektorim wtem náłzem *Wyznaniu*. *Naprzod* ono/ że ia zá *Bogá* iedynego prawdziwego [...] nikogo inego nie wyznawam/ *opócz* onego *Boga* niewidomego/ [...] á do niego żadnego inego nie przyfadzam/ *áni* *Pána* *Iefuła*/ *ani* *duchá* *świętego*. *BudArt A5v*].

W połączeniu szeregowym (1): *Abowiem* tu *wyznawal*/ *y* *nieprzył* łie *thego*/ *iż* *Krytus* *iednatz* *y* *przytzyńcá*/ *miedzy* *Bogiem* *y* *potępionym* *tzłowiekiem*/ *ále* *tego* *niewyznawal*/ *y* *przył* łie *tego*/ *áby* *Krytus* *łam* *tylko* *był* *dołtátetzný* *Iednatz* *y* *przytzyńcá*/ *przeto* *tełz* *Swięthe* *vmárłe*/ *do* *niego* *przyfadzal*/ *przyłtzał*/ *y* *przydawal*. *KrowObr* 208v.

a. *Dodawać w tekście, zwłaszcza jako obcy wtręt* (6) : *Zachowałem* też *to*/ *iż* *gdzieby* *iakiego* *łłowá* *wyrozumienie* *potrzebowało*/ *ábo* *bybezniego* *wnálzem* *ięzyku* *być* *niemogło*/ *teđym* *ono* *łłowo* *przyfadzal*/ *ále* *ták*/ *że* *ie* *káždy* *może* *znáć*. *Bom* *ie* *owemi* *kryłkami* *okrełzal*/ *ktore* *po* *Grecku*/ *parenthefes* *zowiemy*. *BudBib przedm* b3v.

przysadzać czego do czego (1): *wkázze?* *gdzie* *Bog* *broni* *łflugom* *kościelnym* *małżeńłtwá*? *A* *iż* *tego* *nigdy* *wkázáć* *niemogel*/ *przeto* *tełz* *mocy*/ *nie* *wiem* *iákiew*/ *Piotrá* *świętego* *przyfadzal* *do* *tego*. *Vkálz* *prołzę* *ćie*/ [...] *gdzie* *Piotr* *święty*/ *flugom* *kościelnym* *bronił* *kiedy* *małżeńłtwá* *wćiwego*? *KrowObr* 235v.

przysadzać do czego (3): *KrowObr* 185v; *przeto* *też* [*heretykowie*] *rádziby* *byli* *co* *nawięcey* *pilmá* *po* *łobie* *mieli*. *A* *ták* *gdy* *go* *iym* *nie* *złtawáło*/ *tedy* *go* *więc* *łobie* *przyczyniali*: *álbo* *wymysłý* *łłwoie* *do* *pilmá* *Bożego* *przyfadzaiąc*/ *albo* *wđdy* *co* *odmieniáiąc*. *BudNT przedm* b8; [złe *łłowá* *Ebreyłkie* [*Piotr* *Goniqdz*] *przekłáda*/ *y* *wiele* *do* *nich*/ *cze*⁸⁰ *w* *tekście* *Ebreyłkiem* *niemálz* *przyfadza*. *BudArt A2v*]. *Cf* *przysadzać czego do czego*.

W połączeniach szeregowych (2): [*luteranowie*] *zá* *obłędliwe* *y* *odłłczepyeńce* *od* *zboru* *álbo* *kołcyoła* *Krytułowego* *práwego* *was* *máya*/ *y* *myenyá* *iż* *wy* *od* *náuki* *pánłkyey*/ *łłowá* *bożego* *odłłtępuyeće*/ *wywracájąc* *ye*/ *vymuyąc*/ *y* *przyfadzáyąc* *wedle* *zdánýa* *łwego* *KromRozm II* b3v; *KromRozm III* F.

2. *Dodawac jako domieszke (do stopu metali lub lekarstwa); admiscere, intermiscere Cn [czego a. ile czego] (4) : Nienabywacie sobie ani zlota/ ani srebra/ ani miedzi (marg) Bywaly na [!] on czas iako i dzis miedziane pieniadze acz dzis nieco srebra przyladzaia [!] [...] (-) MurzNT Matth 10/9.*

przysadzac do czego (3): Tez niektorzy szafranu/ Cinamonu/ lpiyki do niey [skamonei] przyladzaia [!] dla iadowitołci iey. FalZiol III 5b; Patrzay iedno Zlotnika iako sobie vgada/ Do grzywny Srebra/ Miedzi trzy loty przyladza. BielSat Cv [idem] BielRozm 16.

3. *Dokladajac powiekszac, pomnazac; adhibere Mqcz, Cn; augere Cn (3) : Adhibeo, Przydawam/ Przycziniam/ przyladzam. Mqcz 151c.*

a. *Wzmacniac natężenie, podsycać [czego] (1) : bo iz na kazdym kruzcu wodą zagrzana/ taka wlasnosć z siebie/ iaki iest kruzec sam/ poda/ przedsię ognia przyladza Oczko 6v.*

b. *Powiekszac zasiedlajac [czego] (1) :*

Szereg: »przyczyniac, przysadzac« (1): Czynnizow Rzemieslnych tego lacwie doyrzec: wzakoż tego przybywa/ gdy sie tez miasteczka przyczynia/ przyladza: bo to za concursem [= gromadzeniem się] ludzkim wzytko idzie w zgorę GostGosp 142.

4. *Dawac, nadawac, udzielac [co] (4) :*

przysadzac do kogo (2): Przed Moyzezem/ ktory pierwszy byl/ [...] co zakon ludziom napilal/ byly krolestwa [...]. w ktorych samo vpodobanie krolow wzytkim bez pilanego Prawa rzadzilo. Iednak daleko lepiej do krolow Prawa przyladzac/ y iemi moc ich okreszac SkarKazSej 697b, 697b marg.

przysadzac komu (2): ludy ich [tj. sady duchowne] tez sa nam barzo cięzkie/ wywoływaią nas z ziemię/ czci nas odladzaią/ imiona Krolowi przyladzaią OrzRozm H4; Pytalem tedy naypierwey X(iędz) K(anonika) skadby to przyslo między ludzie/ iz sie tak dopuscili omamic/ iednego czlowieka/ niewiedziec iakiego/ wynoszac na mieyce pana Chriftuowe/ onemu zwierzchnosc nad wzytkimi/ y naywyzsze dozorstwo przyladzaiac/ y glową kościoła powizechnego/ nazywac sie niewlydaiac NiemObr 26.

5. *Przydziac do pomocy [kogo a. [po kim]] (1) : DEputuiemy do pana Podskarbięgo Koronnęgo cztery osoby Deputatow/ dwu z Rady/ a dwu z Rycerzta ad hunc solum actum [...]. Nie zeby takie ktorzyby w wrędzie iego przelkadzac mieli/ albo focios muneris cum aequali potestate przyladzac: tylko ku odbieraniu/ chowanu/ y szafowanu czwartęj częsci/ a to dla smierci Podskarbięgo Koronnęgo. SarnStat 361.*

[przysadzac do kogo: rozumimy, ze jeden tak ostro wszyck[i]ego dojrzec nie moze, jako gdzie jeich wiecey, przeto Pan Bóg sam Mojzeszowi rozkazal i między ludzie potym sie podalo dla dostateczniejszego dozoru rady do siebie przysadzac ListyZygmAug 1569 568.

przysadzac ku komu ze zdaniem celowym: A iscie to i drugi raz powtarzamy, zesmy o tym nie mysleli, abyśmy ku wam pana trockiego, aby z wami pospolu hetmaniel przysadzac mieli ListyZygmAug 1549 135.

przysadzac na co: Przeto potym do tego czasu przybylo stolnikow [= gornikow] 61, a k temu stolnicy niektorzy bogatsi przysadzaja na robotę po parobku i po dwu LustrKraK II 95.]

6. [Oddawać pod opiekę; tu o kurze wodzącej kurczęta [co do czego (żywotne)]: Takież ktoraby ich [kokosz kurcząt] mało wylęglą przyładzay kurczętá do kokofzy koja ich więcey wodzi *Cresc 1571 582.*]

7. *Przytykać, przybliżyć coś do czegoś aż do zetknięcia; admovere Mącz, Calep, Cn; applicare, subiungere, subnectere Mącz; appingere, apponere Calep (9)* : Sero, id est admoveo texto et ordino, Prziładzam. Spayam. Wełopłek [!] Itáwiám. *Mącz 387c, [305]a; Appono, Appingo, ad aliquid pono, admoveo – Przikładám, prziładzam. Calep 84a.*

przysadzać co komu do czego (1): Furiae, Boginie szaloności/ które sie káždego złego wczinku y łotrowskiej łztutki młzczą. Alias dicuntur Eumenides Dyrae et Erinnyes, sunt autem tres et finguntur apud inferos habitare ac faces sceleratis immittere, Poetowie o nich powiedáyą że káždemu złoczinci pochodnią do łercá prziładzáyą. *Mącz 141b.*

przysadzać co k czemu (2): Subnecto, id est, subiungo, To k temu prziładzam/ prziładzayę/ prziłominam/ też podwięzuyę/ podpinam. *Mącz 244b, [454]a.*

a. *Przystawiać dziecko matce do ssania; admittere partum ad ubera; submittere fetum matribus; subrumare Cn [kogo, co (żywotne)] (3)* : Owcze łamy przez iagniáth wyganiać na pole, á niźli na pole wynidą/ albo z pola przeydą/ dofyć ięft iagnięta prziładzac *FalZioł IV 1d.*

Zwrot: »do mamek przysadzać« = *admovere ubera a. uberibus Cn (1)*: Co gdyby mátká łoby rozważyła/ nye łkładáłyby nigdy z ręku dzyecyęcýá łwego/ áni by do mámek prziładzála/ gdy ná tym siła łtráćić może. *GliczKsiąż D3.*

»[komu] do piersi przysadzać« (1): A żonom ktore przez mężow dzieći miály kazał nofy y pierfi obrzynác/ á drugim do pierfi łzczenięta prziładzac *BielKron 348.*

8. *Zestawiać coś z czymś, stawiać na równi [co] (2)* :

przysadzać do czego (1): Nárzekał czáfu łwego Chryzołtom ł. ná łwoie krześciány/ iż (choć łprawiedliwie) ábo łami przysięgáli/ ábo drugich do przysięgi dopułzczáli. Dawáiąc do tego łę przyczynę/ iż ábo sie prawdá poprzyięga/ ábo łalż: Ieśli prawdá: coż imię Boże prozno do tego przywodźić? Ieśli też łalż: to ielcże obráźliwıza/ prawdę łftą koja Bog ięft/ do łalżu prziładzac. *PowodPr 48.*

przysadzać ku czemu (1): Aquilam noctuae comparare, Nierowną rzecz ku nierowney prziładzac. *Mącz 13c.*

9. [Nakładać, kłaść coś od góry [czego]:

Zwrot: »z wierzchu przysadzać«: á gdy iuz wykopałz tak głęboke iż się cembrá z ziemią zrowna/ tedy małz drugą warłę cembrowánia ná wierzch przyłóżyć/ á tak zásię z łtron y z pośzodká ziemię podkopowác łalżplem/ ziemię iteż wodę wyciągáiąc/ á cembry z wierzchu prziładzáiąc/ ktoraby ná doł złępowála tak głęboke iáko łtudnia ma być. *Cresc 1571 29.*]

10. [Sadzić rośliny dodatkowo, dosadzać [co]: gdzieby się co łkážiło áłbo rość nie chćiáło/ tám inłze drzewá prziładzac. *Cresc 1571 145.*]

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1)* : Adscio, Adscisco, id est adiungo, prziłaczam/ przimuyę/ prziładzam. *Mącz 373a.*

Synonimy: przydawać, przykładać, przystawiać; 1., 2., 3. przyczyniać.

Formacje współrdzenne cf SADZIĆ.

Cf **PRZYSADZAJĄCY, PRZYSADZAN, [PRZYSADZANIE]**

MP